

Två steg framåt ett steg bakåt?

Isommar har jag spenderat ett par veckor i Istrien, ett landskap i norra Kroatien. Landet blev medlem i EU i juli 2013 och har efter det fått verka efter samma energi- och miljöförordningar som vi i Sverige. I dessa Brexit-tider kunde jag på min semester notera kroaternas undrande blickar efter engelsmännens dramatiska val som blev ett hett samtalsämne. Där var det dock inget snack, de vill vara med och behöver EU för stabilitet över tid.

I närheten av mitt boende, längst inne i en vik, finns ett kraftverk som försörjer stora delar av halvön Istrien med el. En hög skorstenspipa målad i rödvit-randig färg reser sig från anläggningen och bryter av den annars otroligt vackra miljön. Synd kan tyckas, men de måste ju få producera sin el på något sätt. Tyvärr är det brunkol som eldas i anläggningen.

Det finns flera gamla nerlagda kolgruvor i regionen, så det är alltså ingen lokalt bruten kol som eldas, det är inte ens kol från Europa, utan den kommer med båt från Argentina. En lokalboende sa till mig att "det är det billigaste och smutsigaste kolet som ingen annan vill ha" som fraktas in. Det han syftade på är att kolet tydligen är kontaminerat med radioaktivt ämne, som är en risk för både de som arbetar på verket och för naturen.

På den lokala baren har jag berättat om hur vi producerar el i Sverige, om fjärrvärme och sopförbränning, men jag lyckades inte övertyga om miljövinsten av att byta ut kolet mot sopor, som i dag läggs på deponi, i stort sett utan källsortering. Här har vi i Sverige mycket kunskap och erfarenhet att sprida till våra EU-grannar.

För något år sen hölls ett lokalt val om kolkraftvärmeverket, om vilket kol som skulle användas. Valet fick dock för lågt röstdeltagande för att vara giltigt, rädslan för att jobb skulle försvinna var större än rädslan för radioaktivt kol. Bolaget som driver kraftverket utreder nu om det ändå skulle gå att byta från kol till gas, vilket då skulle vara ett steg i rätt riktning.

En annan större miljöfråga lokalt är att ett större företag som tillverkar isolering sägs sprida miljöfarliga ämnen. Där fabriken ligger, säger boende att de vid vissa väderförhållanden kan uppleva att röken från produktionskorstenen lägger sig som ett blått täcke över dalen. Lokala miljögrupper jobbar aktivt med information och opinionsbildning för att få till en förändring.

Men det finns positiva nyheter också. Mindre eller större solanläggningar för varmvattenproduktion har funnits i

många år, men det har också börjat dyka upp solcellsanläggningar. Den största jag sett är på cirka 1 000 m². Med ett elpris på cirka 2 kr/kWh, i ett land med upp till 2 500 soltimmar per år, känns det som en given investering. De förutsättningarna har vi inte i Sverige. Jag förväntar mig en fortsatt utveckling av solenergianläggningar i det soliga landet.

Under min vistelse i Istrien anordnade det lokala energirådgivarkontoret en konferens om energieffektivisering av kulturbyggnader. Föreläsare från olika delar i Kroatien var inbjudna, två beröringspunkter under dagen var förnybar energi och inomhusmiljön vid förändringar i äldre byggnader.

En annan iakttagelse jag gjorde är att även där jobbar man med energideklarationer och intyget anslås i byggnaden precis som hemma i Svedala. I en hotellentré vid Adriatiska Havets strand kunde jag läsa på ett "energetski certifikat" utfärdat 2013 att byggnaden använde 25 kWh/m², A_{temp} vilket ger ett B enligt kroatisk betygsgradering. Det intressanta här är att även åtgärdsförslagen står med på anslaget. Sju förslag är upptagna och åtgärderna känns igen, installation av solvärme för varmvattenproduktion, byte av ljuskällor till LED, solavskärmning, reglering av belysning och komfortkyla för att nämna några.

Ett hotell med så låg energiprestanda som 25 kWh/m²,

A_{temp} är på en helt annan nivå än vad vi är vana vid. Enligt Energimyndighetens Stil 2-projekt för hotell i Sverige är energiprestandan 250 kWh/m², A_{temp}. Nästa gång jag är där ska jag försöka ta reda på hur många av de föreslagna åtgärderna som faktiskt blivit utförda.

Tydligt är att vi kan lära av varandra och en sådan enkel sak som att synliggöra åtgärdsförslagen från energideklarationen kan vi ta efter i Sverige.

Peter Karlsson,
Energikonsult och
styrelseledamot i
Energirådgivarna